

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

อ.พ. 28/2564 สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

อ.พ. 28/2564
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ร่างพระราชบัญญัติ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทนิม

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางมาลินี คงรื่น

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 3

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายอนุชา ตีสวัสดิ์

นิติกรชำนาญการ

นายเปรม ถาวรประภาสวัสดิ์

วิทยากรปฏิบัติการ

นางมัลลิกา สมบัติศิริ

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเมษณีญา สนวนทรัพย์

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวอัชฌา ไตรมาลัย

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางเสาวภา วาสนา

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวพรพรรณ เสวกวิหารี

เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

ธันวาคม 2564

บทสรุปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (The Most Illustrious Order of Chula Chom Klao) สถาปนาขึ้นโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2416 ด้วยทรงเห็นว่าพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีทรงอยู่ในราชสมบัติที่ยั่งยืนนานมาเป็นเวลา 90 ปี ก็ด้วยความจงรักภักดีและการปฏิบัติราชการของพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทั้งปวง ที่มีพระราชประสงค์จะทรงชุบเลี้ยงบรรดาทายาทของบุคคลเหล่านี้ให้มีความเจริญรุ่งเรืองในราชการสืบเนื่องต่อไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทายาทของผู้ได้รับพระราชทานสามารถรับพระราชทานตราสืบตระกูลของบิดาได้ โดยพระราชทานนามพระองค์ “จุลจอมเกล้า” เป็นนามของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ พร้อมทรงคิดคำขวัญจารึกบนดวงตราว่า “เราจะบำรุงตระกูลวงศ์ให้เจริญ”

ร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดยคณะรัฐมนตรี โดยที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประธานของเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า และทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะพระราชทานและเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ซึ่งผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สมควรเป็นผู้ที่ทำงานสนองเบื้องพระยุคลบาท ประกอบคุณงามความดีเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน เป็นที่ประจักษ์อย่างแท้จริง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 ในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบตระกูลเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้มีความเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-1
- สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-2
- ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 กับ ร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-3
ส่วนที่ 2 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	2-1
1. ความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า	2-1
2. การสืบตระกูล	2-2
3. การใช้คำนำหน้านามฝ่ายใน (สตรี)	2-2
4. เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า	2-3
5. ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์	2-4

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ของร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 เพื่อยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบตระกูลเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ยกเลิกมาตรา 9 และมาตรา 10)

เหตุผล

โดยที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประธานของเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าและทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะพระราชทานและเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ซึ่งผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สมควรเป็นผู้ที่ทำงานสนองเบื้องพระยุคลบาท ประกอบด้วยคุณงามความดีเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนเป็นที่ประจักษ์อย่างแท้จริง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 ในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบตระกูลเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้มีความเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”
(ร่างมาตรา 1)

2. วันบังคับใช้

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบตระกูลเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ให้ยกเลิกมาตรา 9 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 (ร่างมาตรา 3)

4. กำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าอยู่ในวันก่อนวันที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีผลใช้บังคับ

กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามมาตรา 9 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ และการสืบตระกูลเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้เป็นอันสิ้นสุดแต่เพียงผู้ได้รับพระราชทานลำดับสุดท้ายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา 4)

<p>พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา 9 ให้มีการสืบตระกูลเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เมื่อบิดาได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้าวิเศษ บุตรชายจะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สืบตระกูลตั้งแต่บิดายังมีชีวิตอยู่ และการสืบตระกูลตามข้อนี้ให้มีตลอดไปจนกว่าจะหาตัวผู้สืบสายโลหิตที่เป็นชายไม่ได้ 2. เมื่อบิดาได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า บุตรชายจะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สืบตระกูลตั้งแต่บิดายังมีชีวิตอยู่ แต่การสืบตระกูลตามข้อนี้ เป็นอันสิ้นสุดแต่เพียงนี้ 3. เมื่อบิดาได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ หรือทุติยจุลจอมเกล้า บุตรชายจะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สืบตระกูลเมื่อบิดาล่วงลับไปแล้ว การสืบตระกูลตามข้อนี้เป็นอันสิ้นสุดแต่เพียงนี้ 	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกมาตรา 9 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484</p>

พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484	ร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
<p>การสืบตระกูลตั้งแต่นั้นมาทั้งหมดนี้ บุตรชายใหญ่ของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในขณะนั้น เป็นผู้จะได้รับพระราชทานแต่ต้องเป็นบุตรซึ่งบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ในตระกูลรับรองยกย่อง ประกอบกับมีความประพฤติและหลักฐานดี สมควรที่จะรักษาเกียรติแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ หากบุตรชายใหญ่นั้นไม่สมควรจะได้รับพระราชทาน บิดาจะขอพระราชทานให้บุตรชายรองลงไปตามลำดับก็ได้</p> <p>เมื่อทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะได้พระราชทานเป็นพิเศษ การสืบตระกูลโดยพระราชทานเป็นพิเศษเช่นนี้ เป็นอันสิ้นสุด แต่เพียงผู้ได้รับพระราชทานนั้นเท่านั้น</p> <p>เมื่อบุตรชายที่จะได้รับพระราชทานวิกลจริตหรือตายเสียก่อนได้รับพระราชทานก็จะพระราชทานแก่หลานซึ่งเป็นบุตรของบุตรชายนั้น โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาในวรรคก่อน ถ้าไม่มีหลานดังกล่าวแล้ว จะได้พระราชทานแก่บุตรชายคนถัดไป ถ้าบุตรชายคนถัดไปวิกลจริตหรือตายก็จะได้พระราชทานแก่หลานซึ่งเป็นบุตรของบุตรชายคนถัดไปนั้น โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์เช่นเดียวกัน ถ้าไม่มีหลานซึ่งเป็นบุตรของบุตรชายคนถัดไปนั้น ให้ได้แก่บุตรชายคนใดคนหนึ่งที่เหมาะสม</p> <p>มาตรา 10 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่จะพระราชทานในการสืบตระกูล ถ้าเป็นบุตรสืบตระกูลบิดา ให้ได้รับตติยจุลจอมเกล้า ถ้าเป็นหลานสืบตระกูลปู่ ให้ได้รับตติยานุจุลจอมเกล้า</p>	

<p>พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)</p>
	<p><u>มาตรา 4 บรรดาผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามมาตรา 9 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ และการสืบตระกูลเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้เป็นอันสิ้นสุดแต่เพียงผู้ได้รับพระราชทานลำดับสุดท้ายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</u></p> <p>มาตรา 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>

ส่วนที่ 2

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

1. ความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า

เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า สถาปนาขึ้นโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2416 ด้วยทรงเห็นว่าพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีทรงอยู่ในราชสมบัติที่ยั่งยืนนานมาเป็นเวลา 90 ปี ก็ด้วยความจงรักภักดีและการปฏิบัติราชการของพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทั้งปวง ซึ่งมีพระราชประสงค์จะทรงชุบเลี้ยงบรรดาทายาทของบุคคลเหล่านี้ให้มีความเจริญรุ่งเรืองในราชการสืบเนื่องต่อไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทายาทของผู้ได้รับพระราชทานสามารถรับพระราชทานตราสืบตระกูลของบิดาได้ โดยพระราชทานนามพระองค์ “จุลจอมเกล้า” เป็นนามของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ พร้อมทรงคิดคำขวัญจารึกบนดวงตราว่า “เราจะบำรุงตระกูลวงศ์ให้เจริญ”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาให้สร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าขึ้นขึ้น ซึ่งเป็นพระนามของพระองค์ และให้แพรแถบเป็นสีชมพูอันเป็นสีของวันพระราชสมภพคือ วันอังคาร

สำหรับพระมหากษัตริย์ มีลักษณะอย่างที่ว่าพระราชทานแก่ฝ่ายหน้า แต่ดวงตรา ดารา และสายสร้อยประดับเพชรทั้งสิ้น

สำหรับพระบรมราชินี มีลักษณะอย่างที่ว่าพระราชทานแก่ฝ่ายใน แต่ดวงตรา และดาราประดับเพชรทั้งสิ้น เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าแบ่งเป็นฝ่ายหน้า (บุรุษ) และฝ่ายใน (สตรี) ดังนี้

ฝ่ายหน้า (บุรุษ)

- ปฐมจุลจอมเกล้าวิเศษ (ป.จ.ว.)
- ปฐมจุลจอมเกล้า (ป.จ.)
- ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว.)
- ทุติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.)
- ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ต.จ.ว.)
- ตติยจุลจอมเกล้า (ต.จ.)
- ตติยานุจุลจอมเกล้า (ต.อ.จ.)

ฝ่ายใน (สตรี)

- ปฐมจุลจอมเกล้า (ป.จ.)
- ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว.)
- ทุติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.)
- ตติยจุลจอมเกล้า (ต.จ.)
- จตุตถจุลจอมเกล้า (จ.จ.)¹

¹ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). จุลจอมเกล้า. สืบค้น 13 ธันวาคม 2564 จาก https://decor.soc.go.th/?page_id=559

2. การสืบตระกูล

2.1 อันดับ

- บิดาได้รับพระราชทานปฐมจุลจอมเกล้าพิเศษ (ป.จ.ว.) บุตรชายได้รับสืบตระกูลตั้งแต่บิดายังมีชีวิตอยู่ และให้รับสืบตลอดไป จนหาตัวผู้สืบสายโลหิตเป็นชายไม่ได้

- บิดาได้รับพระราชทานปฐมจุลจอมเกล้า (ป.จ.) บุตรชายได้รับสืบตระกูลตั้งแต่บิดายังมีชีวิตอยู่ แต่สิ้นสุดเพียงชั้นเดียว

- บิดาได้รับพระราชทานทุติยจุลจอมเกล้าพิเศษ (ท.จ.ว.) หรือทุติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.) บุตรชายได้รับสืบตระกูลเมื่อบิดาล่วงลับไปแล้ว และสิ้นสุดเพียงชั้นเดียว

2.2 หลักเกณฑ์โดยสังเขป

- บุตรชายที่จะได้สืบตระกูลต้องเป็นบุตรชายคนโต หากบุตรชายคนโตไม่สมควรจะได้รับพระราชทาน จะขอพระราชทานให้บุตรชายคนรองลงไปตามลำดับก็ได้

- ถ้าบุตรชายที่จะได้รับพระราชทานวิกลจริตหรือเสียชีวิตก่อนที่จะได้รับพระราชทาน ก็จะได้รับพระราชทานแก่หลานซึ่งเป็นบุตรของบุตรชายคนนั้น

2.3 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่จะขอพระราชทาน

- ถ้าเป็นบุตรสืบตระกูลบิดา จะได้รับพระราชทานตติยจุลจอมเกล้า (ต.จ.)

- ถ้าเป็นหลานสืบตระกูลปู่ จะได้รับพระราชทานตติยานุจุลจอมเกล้า (ต.อ.จ.)²

3. การใช้คำนำหน้านามฝ่ายใน (สตรี)³

ชั้นตราของฝ่ายใน (สตรี)	คำนำหน้านาม
ปฐมจุลจอมเกล้า (ป.จ.) ทุติยจุลจอมเกล้าพิเศษ (ท.จ.ว.)	<ul style="list-style-type: none"> • ท่านผู้หญิง (สำหรับผู้ที่สมรสหรือเคยสมรสแล้ว) • คุณ (สำหรับผู้ยังไม่มีสามี) • สตรีในราชสกุลที่เคยใช้คำว่าหม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ให้ใช้คำว่า “ท่านผู้หญิง” นอกจากนั้นให้ใช้ตามฐานันดรศักดิ์ • สตรีที่สมรสกับพระราชวงศ์ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป ให้ใช้คำนำหน้านามว่า “หม่อม”
ทุติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.) ตติยจุลจอมเกล้า (ต.จ.) จตุตถจุลจอมเกล้า (จ.จ.)	<ul style="list-style-type: none"> • คุณหญิง (สำหรับผู้ที่สมรสหรือเคยสมรสแล้ว) • คุณ (สำหรับผู้ยังไม่มีสามี) • สตรีในราชสกุลที่เคยใช้คำว่าหม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ยังคงใช้คำนำหน้านามเดิมต่อไป • สตรีที่สมรสกับพระราชวงศ์ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป ให้ใช้คำนำหน้านามว่า “หม่อม”

² สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). จุลจอมเกล้า. สืบค้น 13 ธันวาคม 2564 จาก https://decor.soc.go.th/?page_id=559

³ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2550). ประมวลกฎหมายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์. น. 98.

การส่งคืน เมื่อผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงขึ้นไปต้องส่งคืนชั้นรอง
ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์วายนมหรือเมื่อทรงเรียงคืน
สถาปนารัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2416⁴

5. ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย ประกาศ ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2536 ได้จัดลำดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์โดยเรียงตามประเภทตระกูลหรือชั้นตราสูงสุดตามลำดับ ดังนี้

1. ราชมิตราภรณ์ (ร.ม.ภ.)
2. มหาจักรีบรมราชวงศ์ (ม.จ.ก.)
3. นพรัตน์ราชวรภรณ์ (น.ร.)
4. ปฐมจุลจอมเกล้าวิเศษ (ป.จ.ว.)
5. รัตนวราภรณ์ (ร.ว.)
6. ปฐมจุลจอมเกล้า (ป.จ.)
7. รามาธิบดี ชั้นที่ 1 (เสนาางคະບຕີ) (ส.ร.)
8. มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
9. มหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)
10. ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)
11. ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)
12. ปฐมดิเรกคุณาภรณ์ (ป.ภ.)
13. ทุตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว.)
14. รามาธิบดี ชั้นที่ 2 (มหาโยธิน) (ม.ร.)
15. ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)
16. ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)
17. ทุตติยดิเรกคุณาภรณ์ (ท.ภ.)
18. ทุตติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.)
19. รามาธิบดี ชั้นที่ 3 (โยธิน) (ย.ร.)
20. วัลลภาภรณ์ (ว.ภ.)
21. ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ต.จ.ว.)
22. รามาธิบดี ชั้นที่ 4 (อัศวิน) (อ.ร.)
23. ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)
24. ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)

⁴ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2550). ประมวลกฎหมายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธการพิมพ์. น. 92.

25. ตติยติเรกคุณาภรณ์ (ต.ภ.)
26. รามเกียรติ์ ลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ
- 27. ตติยจุลจอมเกล้า (ต.จ.)**
28. จัตุมหาภรณ์ช้างเผือก (จ.ช.)
29. จัตุมหาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)
30. จตุตถติเรกคุณาภรณ์ (จ.ภ.)
- 31. ตติยานุจุลจอมเกล้า (ต.อ.จ.)**
- 32. จตุตถจุลจอมเกล้า (จ.จ.)**
33. เบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.)
34. เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)
35. เบญจมาติเรกคุณาภรณ์ (บ.ภ.)
36. วชิรมาลา (ว.ม.ล.)⁵

⁵ “ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย” (12 มีนาคม 2536). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 110 ตอนที่ 29 ฉบับพิเศษ, น. 1-5.

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2244 2070-2

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

0 2244 2070-2

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร